

วิสัยและการพิทักษ์ ระบบคุณธรรม

20 พฤศจิกายน 2568 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ

เค้าโครงการบรรยาย

- วินัยข้าราชการ

วินัย คือ อะไร มีความหมาย และ
จุดมุ่งหมายอย่างไร

โทษวินัย มีอะไรบ้าง

ความผิดวินัยกรณีต่าง ๆ โดยจัดกลุ่มเป็น
หมวด เช่น วินัยต่อตนเอง ต่อตำแหน่ง
หน้าที่

- การพิทักษ์ระบบคุณธรรม

ตาม พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.
2551

วินัยแบ่งตามหมวดหมู่

วินัยต่อ
ตนเอง

วินัยต่อ
ประเทศชาติ

วินัยต่อ
ผู้บังคับบัญชา

ม. 81
- ม. 85

วินัยต่อ
ประชาชน

วินัยต่อ
ตำแหน่ง
หน้าที่

วินัยต่อ
ผู้ร่วมงาน

จุดมุ่งหมายและขอบเขตของวินัย

1. เพื่อให้งาน
ดำเนิน
ไปด้วยดีมี
ประสิทธิภาพ

2. เพื่อความ
เจริญความสงบ
เรียบร้อยของ
ประเทศชาติ

3. เพื่อความ
ผาสุก
ของประชาชน

4. เพื่อสร้าง
ภาพพจน์
ชื่อเสียงที่ดีของ
องค์กร

โทษทางวินัย

แบ่งเป็นโทษสำหรับ
ความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง
และวินัยอย่างร้ายแรง

วินัยอย่างไม่
ร้ายแรง

- ภาคทัณฑ์
- ตัด
เงินเดือน
- ลด
เงินเดือน

วินัยอย่างร้ายแรง

- ปลดออก
- ไล่ออก

มาตรา 80

ข้าราชการต้องรักษาวินัยโดยกระทำการหรือไม่กระทำการตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ

ข้าราชการผู้ปฏิบัติราชการในต่างประเทศ นอกจากต้องรักษาวินัยตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้แล้ว ต้องรักษาวินัยโดยกระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนดใน กฎ ก.พ.ด้วย

วินัยต่อตำแหน่งหน้าที่ ราชการ

หน้าที่ราชการ

พิจารณาจาก

1. กฎหมายหรือระเบียบ
2. มาตรฐานกำหนดตำแหน่ง
3. คำสั่งหรือการมอบหมายของผู้บังคับบัญชา
4. พฤตินัย

ข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการ ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม (ม. 82 (1))

ซื่อสัตย์

- ปฏิบัติ

ตรงไปตรงมา

- ไม่คดโกง

- ไม่หลอกลวง

สุจริต

- ปฏิบัติด้วยความมุ่งหมายในทางที่ดีที่ชอบตามทำนองคลองธรรม

เที่ยงธรรม

- ปฏิบัติโดยไม่ลำเอียง

ปฏิบัติ/ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ม. 85 (1)

1. โดยมีชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใด

2. โดยทุจริต

องค์ประกอบ ทุจริต

1. มีหน้าที่ราชการที่ต้องปฏิบัติ

2. ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ โดยมีชอบ

3. เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้

4. เจตนาทุจริต (เถยจิต)

ต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้ (ม.82 (5))

อุทิศ หมายถึง อุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการตามที่ทางราชการต้องการ รวมถึงเวลาที่นอกเหนือจากการปฏิบัติราชการตามปกติด้วย

ละทิ้ง หมายถึง วาง ปล่อย สละเสีย ตัวไม่อยู่ปฏิบัติราชการ

ทอดทิ้ง หมายถึง ไม่เอาเป็นธุระ ไม่เอาใจใส่ ตัวอยู่แต่ไม่ทำงาน มาอยู่ในสถานที่ราชการแต่ไม่สนใจ

ไม่ปฏิบัติงาน ปล่อยงานคั่งค้าง

+ ไม่มีเหตุอันสมควร = วินัยไม่
ดี

วินัยอย่างร้ายแรง

1. ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ โดยไม่มี

เหตุผล

อันสมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการ

อย่างร้ายแรง มาตรา 85 (2)

2. ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็น

เวลา เกินสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร มาตรา

85 (3)

มีนาคม 2561

3

MARCH 2018

อาทิตย์	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

มีนาคม 2561

3

MARCH 2018

อาทิตย์	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

มีนาคม 2561

3

MARCH 2018

อาทิตย์	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

- ข้าราชการต้องปฏิบัติราชการให้เป็นไป
ตาม

- กฎหมาย
- กฎ ระเบียบของทางราชการ
- มติคณะรัฐมนตรี
- นโยบายของทางราชการ
- ระเบียบแบบแผนของทางราชการ

มาตรา 82 (2)

- ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลดี / ความก้าวหน้าแก่ราชการด้วยความอุตสาหะ เอาใจใส่ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการ

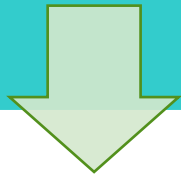
มาตรา 82 (3)

ต้องไม่อาศัย หรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน
หาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น มาตรา 83 (3)

ต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์อันอาจทำให้

- เสียความเที่ยงธรรม หรือ
- เลื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

มาตรา 83 (5)

เกียรติศักดิ์ = ฐานะที่ได้รับการสรรเสริญ

ต้องไม่ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ มาตรา 83 (4)

-ขาดความระมัดระวัง ไม่รอบคอบ เผลอ
หลงลืม
-ไม่เจตนา แต่ปราศจากความระมัดระวัง ซึ่ง
บุคคลในภาวะเช่นนั้น จักต้องมีตามวิสัย และ
พฤติการณ์ ฯลฯ

- รักษาความลับของทางราชการ มาตรา 82 (6)

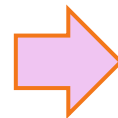

-ลับที่สุด
-ลับมาก
-ลับ

ต้องไม่เป็น

- กรรมการผู้จัดการ หรือ
- ผู้จัดการ หรือ
- ดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้น
ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท มาตรา 83 (6)

- วางตนเป็นกลางทางการเมือง มาตรา 82 (9)

-ในการปฏิบัติหน้าที่ และการอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน
-ปฏิบัติตามระเบียบฯว่าด้วยมารยาททางการเมือง

วินัยต่อตนเอง

วินัยต่อตนเอง

ต้องรักษาชื่อเสียงของตน

รักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่ง

หน้าที่ของตนมิให้เสื่อมเสีย

(ม. 82 (10))

ต้องไม่กระทำการอันเป็น

การประพฤติน่าอย่างร้ายแรง

(ม. 85 (4))

กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษ

โดยคำพิพากษาถึงที่สุด

ให้จำคุกหรือหนักกว่าจำคุก

(มาตรา 85 (6))

(เว้นแต่ประมาทหรือลหุโทษ)

แนวทางการพิจารณา

“ประพฤติน่า”

- เสียเกียรติ
ของตำแหน่งหน้าที่การงาน
- สังคมรังเกียจ
- กระทำโดยเจตนา

ตัวอย่าง มติ ค.ร.ม. นว.208/2496 ลว. 3 ก.ย. 2496 วางแนวทางการลงโทษข้าราชการเล่นการพนัน และ

การพนันประเภทที่กฎหมาย^{เสพสุรา}ห้ามเด็ดขาด วินัยร้ายแรง

= โทษปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ

- ไฮโลว์
- บาคาร่า
- สล็อตแมชีน

เล่นการ
พนัน

- การพนันประเภทที่เล่นได้เมื่อได้รับอนุญาตจากการ
- ได้รับอนุญาต > ข้าราชการทั่วไป = ไม่ผิด
- ไม่ได้รับอนุญาต > ข้าราชการทั่วไป = ผิดไม่ร้ายแรง เช่น ไพ่
รummy

- *** แม้ได้รับอนุญาตแล้ว ถ้าเล่นโดยหมกมุ่น

เป็นเหตุให้เสื่อมเสียแก่ทางราชการ ก็ผิดวินัยได้
แต่ไม่ร้ายแรง

- ✓ ข้าราชการซึ่งมีหน้าที่ปราบปรามโดยตรง/ครู/จนท.การ
วัฒนธรรม หรือมีข้อห้ามไว้เป็นพิเศษ
= ร้ายแรงกว่ากรณีนี้

โต้เถียงทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกาย
(เล็กน้อย)
กับคนขับเรือที่ตนโดยสาร

ทุจริตการสอบเข้า
รับราชการ/สอบ
เลื่อนชั้น

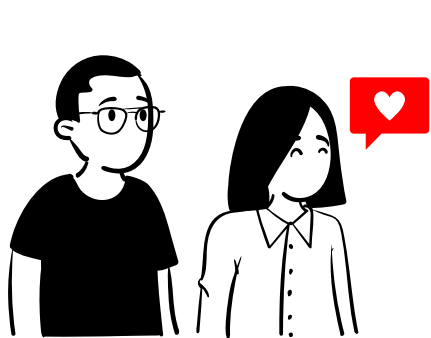
จัด
ทะเบียน
สมรส
ซ้อน

เล่นแชร์

เสพสุรา

เสพสุรา กรณีต่อไปนี้เป็นวินัยอย่าง
ร้ายแรง

- เสพสุราในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่
- เมาสุราเสียราชการ หรือ
- เมาสุราในที่ชุมชนจนเกิดเรื่องเสียหาย
/เสียเกียรติของตำแหน่งหน้าที่ราชการ

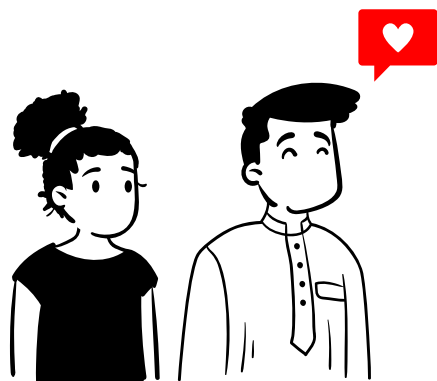

มีคู่

เป็นคู่

ฐานประพจน์ชั่วอย่างร้ายแรง

มีภรรยา

เป็นภรรยา

ฐานไม่รักษาชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์
หรือ ฐานประพจน์ชั่วอย่างร้ายแรง

วินัยต่อผู้บังคับบัญชา

ปฏิบัติตามคำสั่ง

ไม่รายงานเท็จ

ไม่กระทำการขัดขวางผู้บังคับบัญชา

วินัยต่อ
ผู้บังคับบัญชา

การปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา

มาตรา 82(4)

1. มีคำสั่งผู้บังคับบัญชา

2. เป็นผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย

3. สั่งในหน้าที่ราชการ

4. เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

5. เจตนา

ข้อยกเว้น

- (1) ถ้าเห็นว่าจะทำให้เสียหายแก่ราชการ
- (2) ไม่รักษาประโยชน์ของราชการ

❖ เสนอความเห็นเป็นหนังสือทันทีเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้น

การรายงานเท็จ

มาตรา 83 (1)

1. มีการรายงาน

2. เป็นเท็จหรือปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้ง

3. เป็นการรายงานต่อผู้บังคับบัญชา

4. เจตนา

ไม่กระทำการข้าม ผู้บังคับบัญชา

มาตรา ๘๓ (๒)

เป็นการปฏิบัติ
ราชการ

เป็นการข้าม
ผู้บังคับบัญชา
เหนือตน

เป็นผู้บังคับบัญชา
ตามกฎหมาย

ข้อยกเว้น

๑. ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำ
๒. ได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

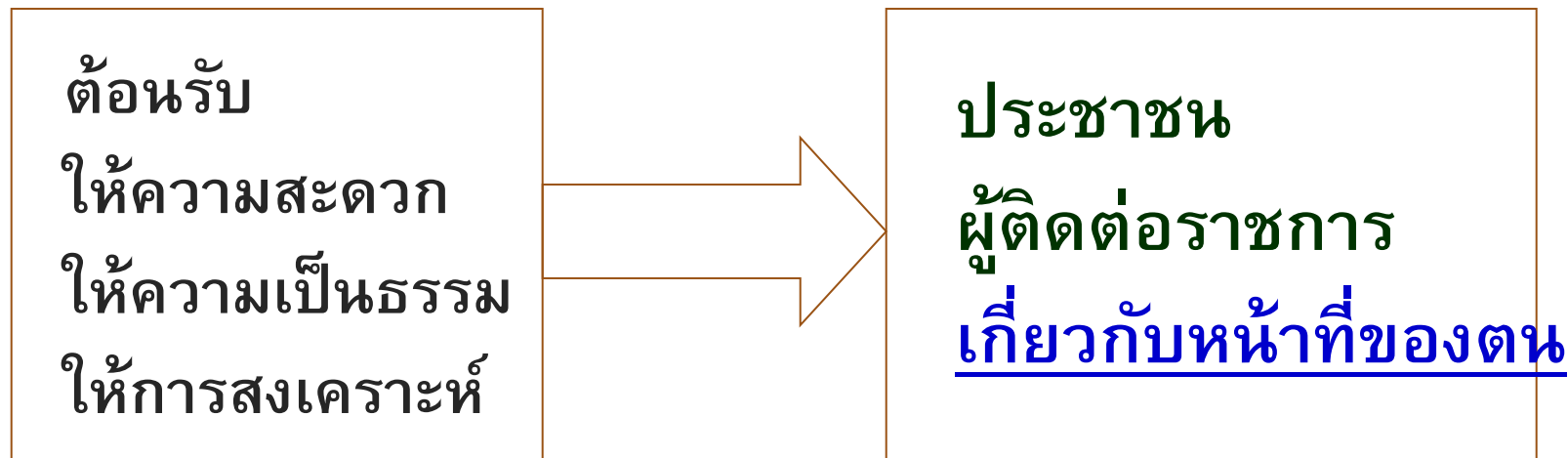

วินัยต่อประชาชน

วินัยต่อประชาชน

ม. 82(8)

ม. 83(9)

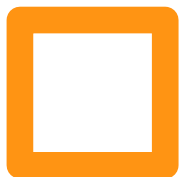
ต้องไม่ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการ

ม. 85(5) วินัยอย่างร้ายแรง

ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ ข่มเหงหรือทำร้ายประชาชนผู้ติดต่อราชการ
อย่างร้ายแรง

วินัยต่อผู้ร่วมงาน

- ต้องสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี ช่วยเหลือกัน ในการปฏิบัติราชการ (ม. 82 (7))
- ต้องไม่กลั่นแกล้ง กดขี่ ข่มเหงกัน ในการปฏิบัติราชการ (ม. 83 (7))
- ต้องไม่กระทำการล่วงละเมิด / คุกคามทางเพศ ตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. (ม. 83(8))

วินัยต่อประเทศชาติ

ข้าราชการต้องสนับสนุนการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ

(มาตรา 81)

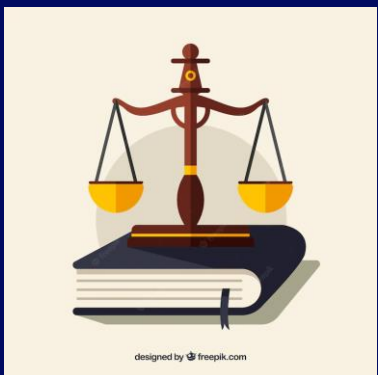

มาตรา 85 การกระทำผิดวินัยในลักษณะดังต่อไปนี้
เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(7) ละเว้นการกระทำหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการ
ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 82 หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตาม
มาตรา 83

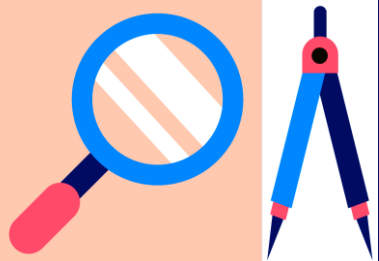
อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

การพิทักษ์ระบบคุณธรรม ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

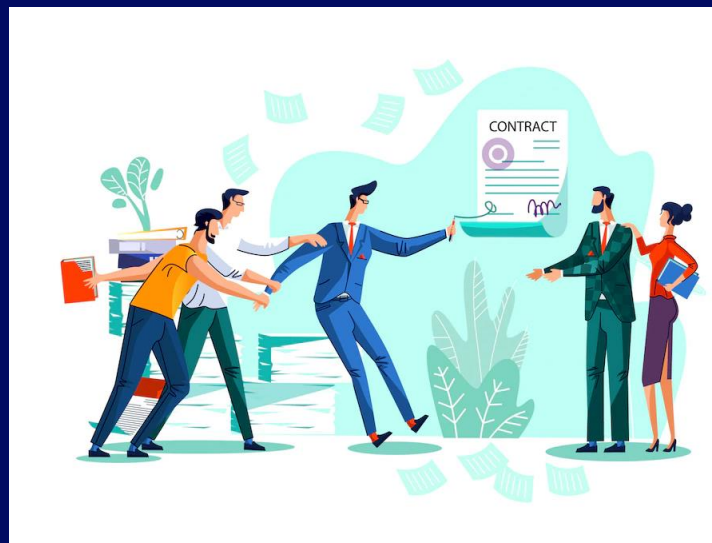
ระบบการบริหารงานบุคคล

Patronage System

ระบบอุปถัมภ์

Merit System

ระบบคุณธรรม

Spoils System

ระบบพรรคพวก

หลักระบบคุณธรรม (Merit System Principle)

Equality of Opportunity
หลักความเสมอภาค

Competence
หลักความรู้ความสามารถ
ของบุคคล

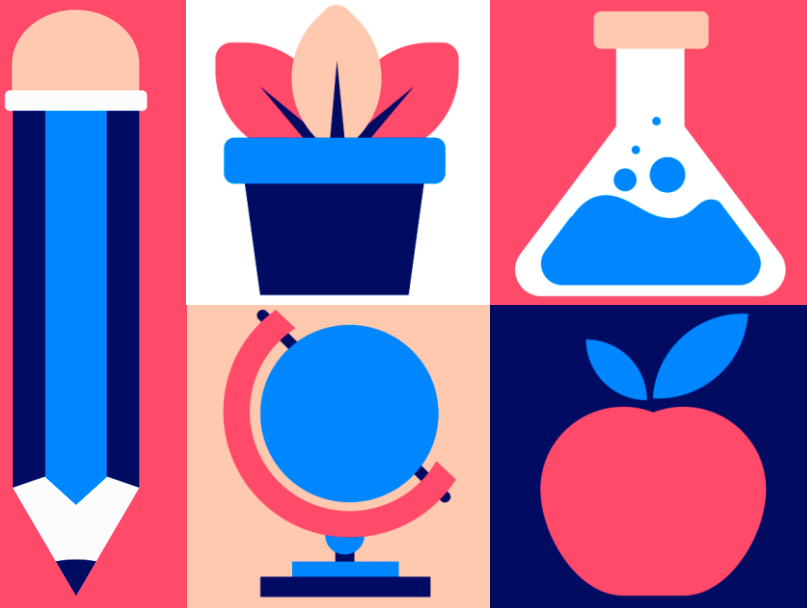
Security of Tenure
หลักความมั่นคงในอาชีพ

Political Neutrality
หลักความเป็นกลาง
ทางการเมือง

มาตรา 42

การจัดระเบียบข้าราชการพลเรือนสามัญตามพระราชบัญญัตินี้ให้คำนึงถึงระบบคุณธรรม ดังต่อไปนี้

- (1) การรับบุคคลเพื่อเข้ารับราชการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง...
- (2) การบริหารทรัพยากรบุคคล...
- (3) การพิจารณาความดีความชอบ...
- (4) การดำเนินการทางวินัย...
- (5) การบริหารทรัพยากรบุคคลต้องมีความเป็นกลางทางการเมือง

องค์กรที่มีหน้าที่พิทักษ์ระบบคุณธรรม

คณะกรรมการ
ข้าราชการพลเรือน
(ก.พ.)

คณะกรรมการ
พิทักษ์ระบบคุณธรรม
(ก.พ.ค.)

อำนาจพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ร้องทุกข์

อำนาจแจ้งให้หน่วยงาน/ผู้ออก กฎ ระเบียบหรือคำสั่ง
ที่ไม่สอดคล้องกับระบบคุณธรรมตามมาตรา 42
แก้ไขหรือยกเลิกกฎ ระเบียบหรือคำสั่งนั้น

ผู้บังคับบัญชา

การอุทธรณ์

การร้องขอความเป็นธรรมในกรณีที่ถูกลงโทษทางวินัย หรือถูกให้ออกจากราชการเพื่อให้ผู้มีอำนาจ คือ ก.พ.ค. ได้พิจารณาทบทวนคำสั่งลงโทษหรือคำสั่งให้ออกจาก ราชการของผู้บังคับบัญชา

กรณีที่สามารถอุทธรณ์ได้

1. ถูกลงโทษทางวินัย
ไล่ออก/ปลดออก
ลดเงินเดือน/ตัดเงินเดือน/ภาคทัณฑ์
2. ถูกสั่งให้ออกในางกรณีเจ็บป่วยขาดคุณสมบัติทั่วไป
หย่อนประสิทธิภาพมีมลทินหรือมัวหมองถูกจำคุก

การร้องทุกข์

การร้องทุกข์เป็นกระบวนการพนักงานสัมพันธ์ในการ บริหารงานบุคคลที่กำหนดให้สิทธิ ข้าราชการพลเรือนสามัญที่ จะร้องขอให้ทบทวนการปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติของผู้บังคับบัญชา หรือ การสั่งพัก/ให้ออกจากราชการไว้ก่อน เพื่อแก้ไข เปลี่ยนแปลงการสั่งการของผู้บังคับบัญชาหรือแก้ความคับข้อง ใจของผู้ร้องทุกข์

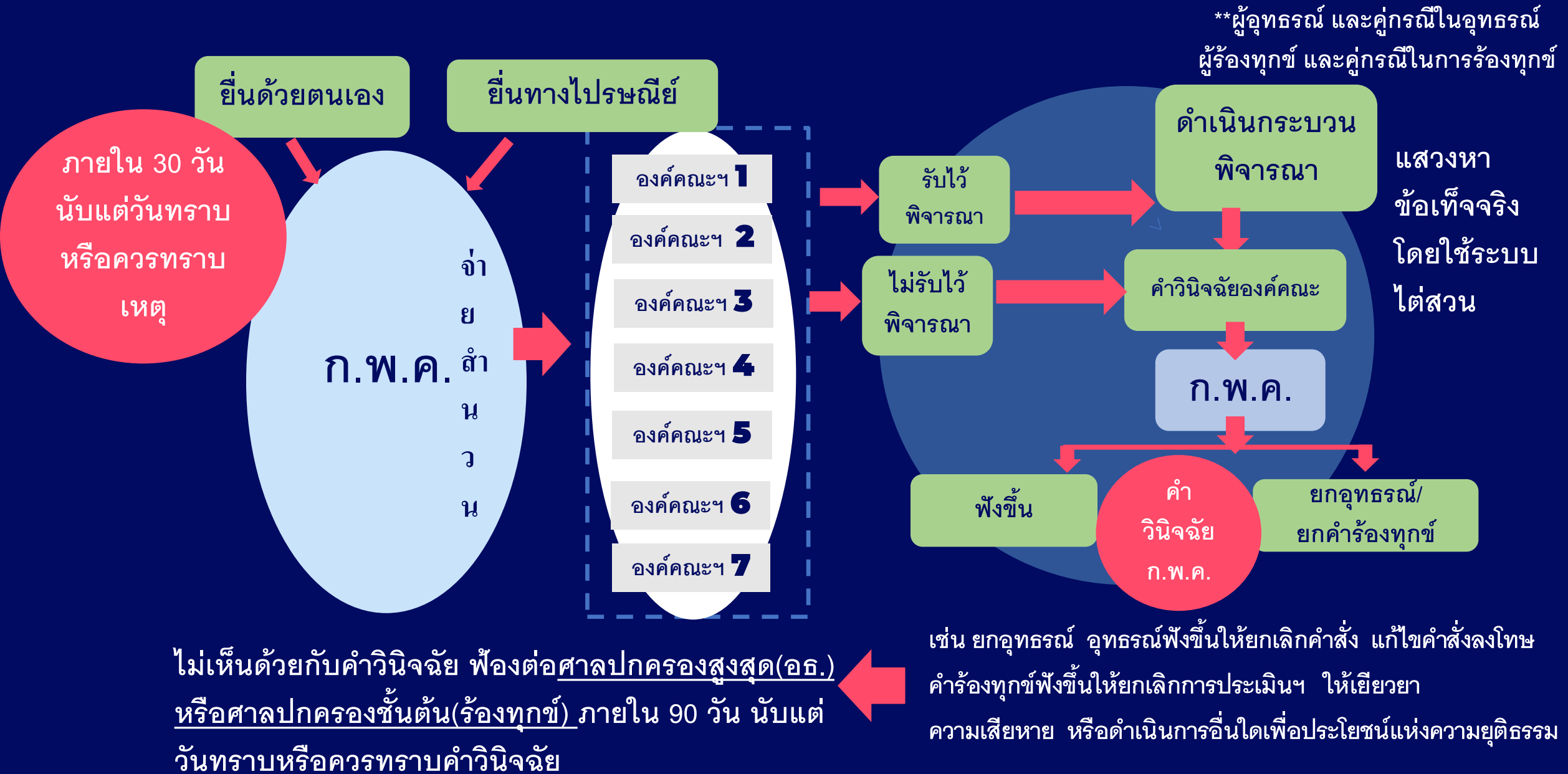

กรณีที่สามารถร้องทุกข์ได้ (เหตุแห่งการร้องทุกข์)

1. เหตุทั่วไป
การปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติต่อตนของ ผบ. (ม. 122) + ลักษณะตาม ข้อ 7 กฎ ก.พ.ค. เช่น ไม่ชอบด้วย กม. ไม่มอบหมายงาน
2. เหตุตามกฎหมาย (ม. 101)
กรณีถูกสั่งพัก สั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

กระบวนการพิจารณาของ ก.พ.ค.

Thank You

สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ. 02-547-1000 ต่อ 1124

